

Delo računovodje v času gospodarske krize

Znanstveni prispevek

UDK 338.124.4:657.174

KLJUČNE BESEDE: gospodarska kriza, računovodski servisi, računovodje, Kodeks poklicne etike računovodje, prevare, pritiski

POVZETEK - Svetovna gospodarska in finančna kriza je na eni strani na površje prinesla dolga leta prikrite goljufije in druga etično sporna dejanja, hkrati pa je nekatere gospodarske subjekte v želji po preživetju porinila na rob, kar je tudi njih privelo do etično in zakonsko nesprejemljivih dejanj. Pri mnogih od njih so sodelovali tudi računovodje. Čeprav je računovodja danes med najbolj izpostavljenimi poklici, pa je področje računovodskih storitev v Sloveniji relativno slabo urejeno. Tako še danes ni niti pogojev za opravljanje dejavnosti računovodskega servisa niti pogojev glede minimalne izobrazbe. Ureditev tega področja pa je nujna, saj lahko na eni strani napačne informacije, za katere je odgovoren računovodja, pripeljejo do napačnih strateških odločitev, na drugi strani pa nanj pritiska vodstvo gospodarskih subjektov, ki ga lahko prisili k oblikovanju zavajajočih računovodskih informacij. Naraščajoča zaskrbljenost javnosti zaradi uporabe legalnih, a etično spornih računovodskih metod, je zato razumljiva in upravičena.

Scientific article

UDC 338.124.4:657.174

KEY WORDS: economic crisis, accounting service, accountant, the Code of Professional Ethics in Accounting, fraud, pressure

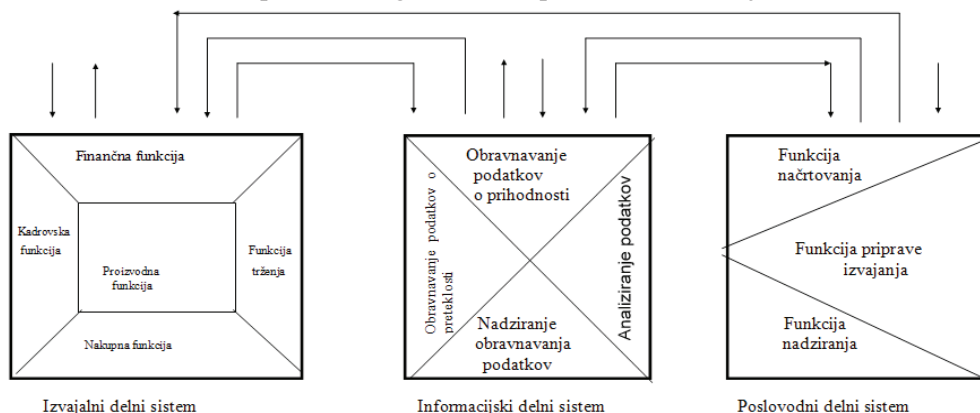
ABSTRACT - The global economic and financial crisis brought up to the surface many years' concealed fraud and ethically questionable actions on the one hand and, on the other hand, some enterprises were pushed to the edge in a desire to survive, which also led to ethically and legally unacceptable actions. Many of these situations also involved accountants. Despite the fact that today an accountant is one of the most exposed professions, the field of accounting services is relatively poorly regulated in Slovenia. Therefore, today there are no conditions for providing accounting services or conditions for minimum qualifications. The regulations in this field are necessary, since incorrect information, which is the responsibility of an accountant, can lead to bad strategic decisions on the one hand and, on the other hand, the accountant can be under pressure caused by the management. The accountant may be forced to create misleading financial information. The growing public concern due to the use of legal but ethically controversial accounting methods is therefore understandable and justified.

1 Delo računovodje

Spremembe na trgu so v času globalizacije vedno hitrejšje. Za uspešno poslovanje gospodarskih subjektov mora poslovodstvo pred odločanjem razpolagati z vedno svežimi informacijami iz podjetja in iz njegovega okolja. To nalogo pa znotraj podjetja opravlja informacijski podsistem, ki skupaj z izvajalnim in poslovodnim oz. odločevalnim podsistemom tvori celoto poslovnega sistema (slika 1).

Kot vidimo, je računovodstvo pomembna sestavina poslovnega informacijskega podsistema. Zagotavlja namreč informacije o premoženju, obveznostih do virov sredstev, stroških, odhodkih, prihodkih in poslovnem izidu. Kot pravi Bergant (2010, str. 3, 82) je poslanstvo računovodstva oblikovanje informacije ter poročanje zunanjim in notranjim uporabnikom. Znotraj slednjega je treba še posebej izpostaviti oblikovanje računovodskih informacij za podporo poslovnemu odločanju. V ta namen prepoznava, preračunava, razvršča, knjiži, analizira, povzema poslovne dogodke in o njih poroča.

Slika 1: Delni sistemi poslovnega sistema s poslovnimi funkcijami

Vir: Bergant, Ž. (2010). Organiziranje računovodstva v povezavi s finančno funkcijo. Ljubljana: Abeceda svetovanje, str. 50.

Računovodstvo torej zagotavlja podatke in informacije o poslovni in finančni uspešnosti poslovanja in podatke o premoženjskem in finančnem stanju. Če želi poslovovodstvo te informacije uporabiti pri sprejemanju poslovnih odločitev gospodarskega sistema oz. kot podlago za boljše prihodnje gospodarjenje (Schwarzmann in Premk, 2005a, str. 22), morajo ustrezati štirim kakovostnim značilnostim računovodskega poročanja. To so: razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost. Koliko je pri posredovanju podatkov in informacij to zagotovljeno, pa je odvisno od organizacije dela v računovodstvu.

Čeprav se na prvi pogled zdi, da je sistem priprave informacij utečen, pa v spremenjajočem se okolju, ko se je vedno znova treba odločiti na hitro in pravilno, postaja poročanje vsem interesnim javnostim vedno bolj zapleteno. Če sodimo po raziskavah, se pomen računovodstva povečuje, saj poglobljena naloga računovodstva ni več zadovoljitev interesov države, ampak računovodja s svojim znanjem pomembno sovpliva na uspešnost poslovnega sistema (Kavčič et al., 2003, str. 174-175). Notranje računovodstvo namreč daje spoznavne podlage za sprotno vodenje organizacij, poslovodstva pa pričakujejo, da bo oskrbovalo vse ravni odločanja z informacijami, potrebnimi za strateško vodenje organizacij (Schwarzmann in Premk, 2005b, str. 25). Pred sodobnega računovodja je tako postavljen izziv. Na eni strani opozarja na pozitivne in negativne procese v gospodarskem subjektu in njegovem okolju, preučuje in ocenjuje poslovne odločitve, na drugi strani pa temu gospodarskemu subjektu tudi svetuje. Računovodja ni nič več le pasivni poročevalec, ampak zaupni svetovalec in poslovni partner najvišjih odločitvenih ravni (Kavčič in Kelhar, 2004; v: Muren, 2011, str. 12). Murnova ob tem pravi, da je računovodja med najbolj izpostavljenimi poklici. Na eni strani lahko napačne informacije, za katere je odgovoren, pripeljejo do napačnih strateških odločitev, na drugi strani pa je lahko deležen pritiskov s strani vodstva organizacije, ki ga lahko izrabi za oblikovanje zavajajočih računovodskih informacij. Naraščajoča

skrb javnosti zaradi uporabe legalnih, a etično spornih računovodskih metod je zato razumljiva in upravičena.

Za reševanje nastalega problema sta se izoblikovala dva pristopa (Kavčič in Kelhar, 2004, str. 128):

- sprejem togih, a učinkovitih poklicnih etičnih kodeksov, ki bodo ščitili računovodje pred zunanjimi pritiski in jim omogočali neoviran strokovni in osebnostni razvoj;
- prepuščanje reševanja etičnih konfliktov računovodjem, torej njihovi lastni iniciativi.

Kavčičeva in Kelharjeva (2004, str. 137) ob tem posebno pozornost namenjata samonadzoru, pri čemer posebej izpostavljata pomanjkanje zavedanja računovodij, da so skupaj s poslovođstvom družbeno soodgovorni. Računovodje morajo zato skupaj z nadrejenimi identificirati kritična področja v procesu računovodskega informiranja. Prav tako pa naj bi računovodje v primeru strokovnih in etičnih dilem zahtevali dodatna pojasnila in mnenja pristojnih institucij. Le-ta pa bi morala v Sloveniji predvsem za preprečitev etično in zakonsko spornih dejanj področje računovodenja, še zlasti področje računovodskih servisov, natančneje zakonsko urediti.

2 Ureditev računovodstva v Sloveniji

Računovodstvo urejajo številni zakoni, standardi in etični kodeksi. Osnovni in temeljni zakon na tem področju je Zakon o gospodarskih družbah, ki vsebuje posebno poglavje o poslovnih knjigah in letnem poročilu. Seveda pa je glede na področje delovanja organizacije treba upoštevati tudi druge zakone in predpise (Zakon o računovodstvu ter zakone, ki definirajo posamezne oblike družbe). Podrobnejša pravila o računovodenju določajo Slovenski računovodski standardi (SRS 2006). Vsi omenjeni predpisi natančno določajo, kdo in kako mora voditi knjigovodstvo in sestavljati temeljne računovodske izkaze. Ne glede na to pa so poudarki v predpisih namenjeni predvsem poročanju zunanjim uporabnikom in kot taki ne ponujajo rešitev pri pripravi informacij za poslovno odločanje (Kavčič et al., 2003, str. 161). Vse to dopolnjuje etični kodeks, ki nudi smernice za boljše odločitve. Na področju računovodstva je v Sloveniji že od leta 1972 sprejet Kodeks poklicne etike računovodje. »Kodeks poklicne etike računovodij je zapis pravil, po katerih se ravnajo računovodje pri opravljanju svojih strokovnih nalog. Računovodje se morajo popolnoma posvetiti svojemu delu in skrbeti za njegovo kakovost, saj to narekuje tudi poklicna etika. Delovati morajo v skladu s koristmi tistih, za katere delajo. Računovodje ne smejo ravnati zoper pravila, ki so zapisana v kodeksu, in ne smejo dopuščati, da bi se pravila kršila.« (Muren, 2011, str. 15).

Temeljna načela obnašanja računovodje po Kodeksu poklicne etike računovodje so (http://www.si-revizija.si/racunovodje/dokumenti/kodeks_etike-racunovodja.pdf):

- strokovnost in odgovornost: to računovodji narekuje nenehno izpopolnjevanje teoretičnega računovodskega znanja in veščin, delovati morajo v skladu s predpisi

- in kodeksi, poznati mora ekonomiko gospodarskih družb ter znati povezati teorijo in prakso; pri opravljanju svojih obveznosti in odgovornosti mora biti zanesljiv v vseh zadevah, ki se nanašajo na računovodsko dejavnost, in do vseh, za katere dela;
- zaupnost: računovodja mora varovati zaupne informacije, s katerimi je seznanjen pri svojem delu, razen če ima dovoljenje za razkrivanje in če ga k temu zavezuje zakon; zaupnih informacij ne sme uporabiti za osebne koristi oz. druge namene, ki bi bili v nasprotju z zakonom ali etiko;
 - poštenost: računovodja se mora izogibati vsaki dejavnosti, ki bi mu onemogočila pošteno opravljanje dolžnosti in strokovnost ter lahko vplivala na njegov ugled; prav tako mora zavrniti darila večje vrednosti, ki bi dejansko ali na videz lahko vplivala na njegovo strokovnost in poštenost;
 - resničnost: računovodja je odgovoren za pošteno in resnično poročanje različnim odločitvenim ravnam v podjetju ali izven njega; poskrbeti mora, da so popolnoma razkrite vse pomembne informacije, ki bi utegnile slabo vplivati na uporabnikovo sprejemanje poročil, pripomb in predlogov;
 - prizadevnost: računovodja si mora prizadevati za učinkovitost in kakovost dela; prizadeva si za jasno razmejitev odgovornosti vsakega soudeleženca pri obravnavanju računovodskih podatkov ter pri pripravljanju in sprejemanju informacij.

Kljub jasno izpostavljenim lastnostim, ki naj bi jih imel računovodja, se zdi, da je mogoče danes čas, da se kodeks ponovno dopolni. Pri tem bi lahko upoštevali vsebino Kodeksa etike Mednarodnega združenja računovodskih strokovnjakov (Kodeks MZRS). Murnova (2011, str. 16) meni, da je bistvena razlika med slovenskim Kodeksom poklicne etike računovodje in Kodeksom MZRS v tem, da so v slednjem bistveno bolj predstavljeni in poudarjeni pritiski in grožnje, ki so jim izpostavljeni računovodski strokovnjaki pri svojem delu. Prav tako so predstavljeni tudi možni postopki, ki jih lahko računovodski strokovnjak uporabi pri svojem delu, ko se znajde pred grožnjo oz. pod pritiskom. Potrebo po dopolnitvi izraža tudi Ribičeva (2011, str. 75), ki pravi, da bi zgolj natančna navedba sankcij v kodeksu računovodje v Sloveniji prisilila k etičnemu ravnanju v skladu s pravili stroke.

2.1 Ureditev dela računovodskih servisov

Vsa v gornjem poglavju omenjena zakonodaja, z izjemo kodeksa, se nanaša predvsem na gospodarske subjekte, ki so zavezani za vodenje poslovnih knjig, medtem ko je izvajanje računovodskih storitev urejeno relativno slabo. Tako še danes ni niti pogojev za opravljanje dejavnosti računovodskega servisa niti pogojev glede minimalne izobrazbe, čeprav se vsi, ki kakor koli sodelujemo na področju računovodstva, zavedamo, da je na tem področju treba narediti korak naprej. Je pa dejstvo, da ravno računovodje nudijo poslovodstvu pravočasne in kakovostne informacije za ustrezno poslovno odločanje (Tifengraber, 2010).

Razlog, da je ureditev področja računovodskih servisov nujna, je v tem, da kar 98,4 % vseh gospodarskih subjektov predstavljajo majhne in mikrogospodarske družbe ter samostojni podjetniki posamezniki. Kot pravi Aleksander Štefanc, predsednik Zbornice računovodskih servisov pri Gospodarski zbornici Slovenije (v: Tifengraber,

2010), imajo tovrstni gospodarski subjekti omejene kadrovske zmogljivosti in tudi premalo poznajo računovodstvo. To pa jih, skupaj z optimizacijo stroškov, vodi k temu, da računovodstvo pogosto prepustijo zunanjim izvajalcem. Izbor med njimi pa je težak, saj uporabniki ne morejo preveriti strokovnosti in kakovosti računovodskega servisa.

Za Slovenijo lahko ugotovimo, da je ponudnikov na trgu dovolj, nekaj čez 4000 subjektov, a se kakovost od ponudnika do ponudnika precej razlikuje. Gospodarski subjekti in država pa kakovosti opravljenih storitev ne morejo prepustiti naključju, saj ta pomembno vpliva na odločitve glede razvoja podjetniške dejavnosti številnih malih in srednje velikih podjetij.

Za ureditev omenjenega področja se vse od leta 1996 naprej posebej trudi Zbornica računovodskih servisov pri Gospodarski zbornici Slovenije (ZRS). Danes ZRS združuje več družb in samostojnih podjetnikov posameznikov, ki opravljajo dejavnost računovodskih servisov. S svojim delovanjem skrbi za ugled računovodske dejavnosti in zastopa ter ščiti interese svojih članov, tako na strokovnem kot tudi na poslovnem področju (http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/o_nas/o_zrs). Naloge ZRS so tako (http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/o_nas/naloge):

- zastopanje interesov članov na področju dejavnosti računovodskih servisov in pri oblikovanju področne zakonodaje;
- spremljanje stanja v stroki in predlaganje ukrepov za razvoj stroke ter poklicnega in strokovnega izobraževanja;
- zagotavljanje poslovnih informacij in nasvetov s področja delovanja;
- članstvo v mednarodnih panožnih združenjih na področju računovodskih servisov;
- promocija dejavnosti, ZRS in članov ZRS;
- uresničevanje ostalih interesov članov ZRS.

Med vsemi temi nalogi je prav gotovo najpomembnejše prizadevanje za zakonsko ureditev področja računovodskih storitev, ki je danes izredno neurejeno, saj za opravljanje dejavnosti niso predpisani nobeni pogoji. Ker pa pogojev ni, lahko računovodski servis ustanovi kdor koli, brez ustrezne izobrazbe, brez predpisanega funkcionalnega izobraževanja, brez zavarovanja za poklicno odgovornost (http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/zastopanje_interesov_clanov/predlog_zakona_o_racunovodski_dejavnosti).

ZRS kot največji razlog, da je treba to dejavnost regulirati, vidi predvsem v tem, da lahko premalo usposobljen računovodski servis z nepravilnim vodenjem poslovnih knjig svojim strankam povzroči hudo škodo. Naročnik ne more vedeti, ali se njegove knjige vodijo pravilno ali ne. Po drugi strani pa tudi država v primeru neustreznega vodenja knjig ne dobi ustreznih podatkov. Z namenom zaščite naročnika pa tudi v interesu države bi morali biti predpisani vsaj minimalni pogoji za opravljanje računovodske dejavnosti. Zato je ZRS pripravila Predlog Zakona o računovodski dejavnosti, a do danes ni naletela na posluš ministrov za gospodarstvo.

Ne glede na stanje se na ZRS aktivnosti v zvezi z ureditvijo dejavnosti nadaljujejo. Tako se ZRS še naprej trudi vzpostaviti za računovodske servise in njihove naročnike primerno okolje, bodisi v obliki zakonske regulacije, bodisi v obliki večje samoregu-

lacije. Med drugim se morajo člani držati Kodeksa članov Zbornice računovodskih servisov (http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/o_nas/kodeks_zrs). Kodeks temelji na Mednarodnem kodeksu etike računovodskega strokovnjaka in Etičnem kodeksu profesionalnih računovodij ter pomeni dopolnitev obstoječih zakonov in pravnih aktov, ki na posredni način regulirajo dejavnost stroke.

Ob tem moramo vedeti, da ni mogoče predvideti vseh situacij, v katerih se lahko pri opravljanju svoje dejavnosti znajde računovodski servis, zato ta kodeks predstavlja le ogrodje, znotraj katerega je možno poiskati rešitve in tako odpraviti morebitne ovire. Pri delu pa morajo zaposleni upoštevati štiri načela, in sicer celovitost, objektivnost, profesionalnost in zaupnost.

Omenjena načela oz. vrednote pridejo še posebej do izraza v današnjem času, ko se odkrivajo vedno nova etično sporna dejanja. Nekatera od njih so posledica netransparentnega delovanja v preteklosti, katerih posledice je gospodarska kriza prinesla na površje. Spet druga etično sporna dejanja pa so posledica »izhoda v sili«, ko so gospodarski subjekti v želji po preživetju posegli tudi po nesprejemljivih dejanjih. Ne glede na vzrok pa lahko z gotovostjo rečemo, da so pri mnogih od njih sodelovali tudi računovodje. Dejstvo namreč je, da so ti (pogosto) s strani nadrejenih oz. naročnikov prisiljeni k etično in zakonsko spornim dejanjem, kar potrjuje tudi raziskava v računovodskih servisih po Sloveniji, katere ugotovitve predstavljamo v nadaljevanju.

3 Delo računovodskih servisov v Sloveniji

3.1 Izvedba raziskave in predstavitev vzorca

Anketiranje po računovodskih servisih, vpisanih v register članov Zbornice računovodskih servisov, je potekalo v novembru 2012, in sicer s pomočjo spletne ankete (www.1ka.si), ki je bila razposlana na 654 spletnih naslovov članov. Na naše veliko presenečenje je bil odziv zelo slab, saj se je na anketo odzvalo samo 12,54 % naslovnikov.

Tako nizek odziv je še posebej presenetljiv, saj je bila raziskava ciljno in problem-sko usmerjena, saj je bila naslovljena na tiste, ki se srečujejo s težavami v praksi in naj bi predvsem skrbeli za strokovnost računovodske dejavnosti ter njen razvoj. Prav tako pa se je dotikala področij, na katerih se danes pogosto srečamo s težavami, in področij, za katere se vsi zavedamo, da bi jih bilo treba dodatno urediti.

Struktura vzorca anketiranih računovodskih servisov je bila glede velikosti zelo raznolika, tako po številu zaposlenih kot po številu strank. Če pogledamo strukturo računovodskih servisov glede na velikost, ugotovimo, da je 60,71 % anketiranih imelo do vključno 3 zaposlene. Povprečno število strank anketiranih računovodskih servisov pa je bilo 62, pri čemer ima najmanjši anketirani računovodski servis 10, največji pa 200 strank.

Pred interpretacijo rezultatov moramo opozoriti, da jih zaradi slabega odziva ne moremo posploševati oz. predstavljati kot veljavne za celotno dejavnost računovod-

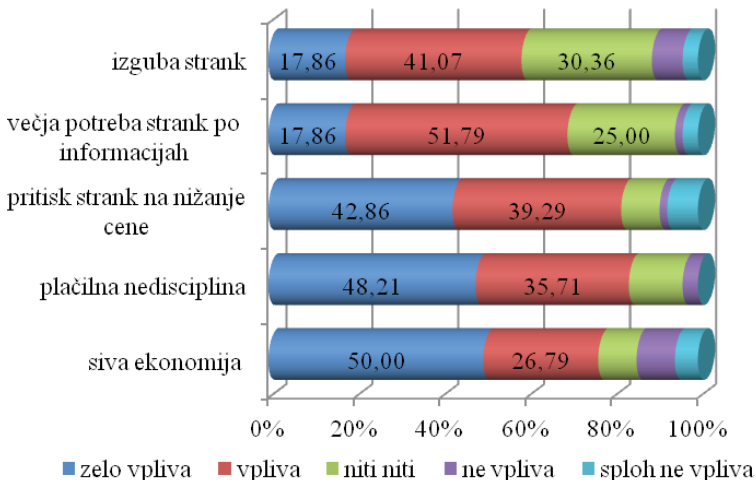
skih servisov in računovodij nasploh. Lahko pa nam služijo kot splošen oris današnjega stanja in vpliva finančne in gospodarske krize na njihovo delo.

3.2 Gospodarska kriza in delo računovodskih servisov

Gospodarska in finančna kriza sta ves svet dodobra pretresla, posledice čutimo na vseh področjih delovanja. Nikakršna izjema niso niti računovodskih servisi. Tako nas je v raziskavi zanimalo, koliko trenutne gospodarske razmere vplivajo na delovanje računovodskih servisov. 85,45 % anketiranih računovodij meni, da gospodarska in finančna kriza nanje vpliva oz. zelo vpliva. Zanimivo ob vsem tem je, da je kriza prizadela prav vse, saj nihče ne odgovarja, da nanj sploh ne vpliva.

V nadaljevanju raziskave so anketiranci na petstopenjski Likertovi lestvici označevali, koliko so jih prizadeli posamezni dejavniki. Kot vidimo na spodnjem grafu, nanje najbolj vpliva porast sive ekonomije, saj na 50 % anketirancev zelo vpliva, na 26,79 % pa vpliva. Nadaljnja pomembna dejavnika sta še plačilna nedisciplina (na 84 % anketirancev vpliva oz. zelo vpliva) ter pritisk strank na znižanje cene.

Graf 1: Posledice gospodarske in finančne kriza na računovodske servise

Če pogledamo problem finančne in gospodarske krize nekoliko širše, lahko posebej izpostavimo tudi dejavnik »večja potreba strank po informacijah«. Zanimivo je, da računovodski servisi večinoma ne zaznavajo potreb po pogostejšem posredovanju informacij, čeprav so te pri odločitvah v kriznih razmerah še kako pomembne. Je pa lahko razlog za tako oceno tudi v dejstvu, da so anketiranci že pred tem svojim strankam ažurno pripravljali informacije o stanju v podjetjih.

Anketirani v računovodskih servisih pa so poleg dejavnikov, ki so navedeni v grafu, kot posledico gospodarske krize izpostavili tudi:

- izgubo strank zaradi zapiranja dejavnosti in stečajev strank,
- neupravičeno zniževanje cen storitev v drugih računovodskih servisih in
- nerealno prikazovanje obsega dejavnosti konkurenčnih računovodskih servisov.

Nadaljnja raziskava je tudi pokazala, da je računovodja danes postavljen pred težke poklicne odločitve, saj je pogosto dela pod pritiskom. Kar 72,73 % anketirancev meni, da pri delu niso svobodni in samostojni. Do podobnih ugotovitev sta prišli tudi avtorici Kavčič in Kelhar (2004, str. 134), ko sta leta 2003 preverjali stanje na tem področju. Tudi takrat se je s trditvijo, da je računovodja pri svojem poklicnem delu svoboden in neodvisen, strinjalo le 29 % anketiranih.

Prej omenjeno trditev o nesamostojnosti pri delu podpirajo tudi odgovori na vprašanje, ali računovodje v računovodskih servisih delajo pod pritiskom naročnikov/strank v zvezi s prirejanjem računovodskih informacij. Pritiske namreč čuti kar 61,82 % anketirancev. Kako se ti v teh primerih odločajo, pa je prav gotovo odvisno od več dejavnikov, ki bi jih morali v prihodnje bolj natančno preučiti. Lahko pa rečemo, da danes situacija ni kritična, saj po rezultatih ankete sodeč računovodje v anketiranih računovodskih servisih ne klonejo takoj, saj kar 61,76 %, anketirancev v taki situaciji stranki predstavi posledice neetičnega dejanja in potem njim prepusti odločitev.

Lahko bi rekli, da je samo 23,53 % anketirancem uspelo stranko prepričati, da je zakonito edino pravilno, in le 14,71 % strank je potem od sodelovanja odstopilo. Pri teh se moramo vprašati, kaj so potem naredile: ali zadevo na želen način same uredile ali so našle »ustrezen« računovodski servis, ki je upošteval njihove »želje«. Seveda obstaja tudi možnost, da so na koncu le upoštevale usmeritve, da je zakonito in etično ravnanje edino pravilno, vendar je to po mojem mnenju glede na predhodno prekinitev sodelovanja z računovodskim servisom malo verjetno. Nedvomno pa je spodbuden podatek, da nihče od anketiranih ni avtomatsko klonil in ravnal na etično sporen način.

V skladu s pravkar predstavljenimi rezultati so potem tudi ugotovitve več kot polovice anketiranih (51,79 %), ki menijo, da število etičnih kršitev v slovenski računovodski stroki v zadnjem obdobju narašča. Je pa 7,14 % anketirancev prepričanih v nasprotno, in sicer da število etično spornih dejanj upada, kar 32,14 % anketirancev pa se do tega pojava ne more opredeliti. Pri tem se lahko vprašamo, ali je to posledica tega, ker nis(m)o več sposobni razlikovati stvarnega od zelenega stanja, kar je posledično pripeljalo do tega, da obstoječe stanje vidimo (vidijo) kot zaželeno oz. da so naši (njihovi) ideali že uresničeni. Seveda pa je tudi možno, da s(m)o glede na stanje okolja do sebe in svojih dejanj popolnoma nekritični. Dejstvo namreč je, da se o toliko etično spornih in tudi kaznivih dejanjih s področja računovodstva ni govorilo nikoli doslej. Je pa res, da je gospodarska konjunktura v preteklosti omogočala lažje prikrivanje tovrstnih dejanj in ima slabih 9 % anketirancev, ki pravijo, da stanje na tem področju ostaja nespremenjeno, tudi prav.

4 Prihodnost na področju računovodskih servisov

Ugotovitve omenjene raziskave kažejo, da etika na področju računovodenja ni zadovoljiva, a glede na majhno število anketiranih računovodij v računovodskih servisih stanja ne moremo posplošiti na državo kot celoto. Je pa to vsekakor eden izmed

pomembnih pokazateljev, ki nam lahko služi pri nadaljnjem urejanju področja računovodenja in dela računovodskih servisov.

Omenjena raziskava razkriva predvsem, da velik odstotek anketirancev pri svojem delu ni samostojnih in čutijo pritiske strank, zato je nujno potrebno področje natančneje urediti. Razlogov, da anketiranci pri svojem strokovnem delu niso samostojni in neodvisni, je namreč lahko več, in sicer: strokovna usposobljenost, psihološki in ekonomski dejavniki, zunanji vplivi ter obstoj jasno določenih strokovnih načel in standardov.

Vsi, ki si prizadevajo urediti področje računovodskih servisov, pa si ravno tako prizadevajo, da bi bili za opravljanje tega dela predpisani vsaj minimalni standardi izobrazbe in potem tudi stalnega strokovnega izpopolnjevanja. Seveda pa bi se področje lahko nekoliko bolje uredilo že z dopolnitvami obstoječega Kodeksa poklicne etike računovodje, saj so nekateri kodeksi v tujini veliko bolj natančni.

Glede na razmere na trgu in hitro spreminjajoče se okolje bodo v svoji dejavnosti lahko preživeli le najboljši gospodarski subjekti. Podobno seveda velja tudi za računovodske servise. A do takrat bodo gospodarskih subjekti prepuščeni na milost in nemilost njihovemu ravnanju, če področja ne bomo tudi zakonsko ustrezno uredili.

Malči Grivec, MA

The Work of Accountants in the Time of Economic Crisis

In the time of globalisation, the market is changing quickly. For successful businesses, it is essential that the management is in touch with fresh information about the business environment and the company itself. This task is carried out within the company information subsystem, which forms the entire business system together with the execution subsystem and the decision-making subsystem.

Accounting is the important component of the business subsystem because it provides information on assets, liabilities, costs, expenses, revenues and profit or loss. The main goal of accounting is the preparation of information and reporting to both internal and external users. In this context, it is necessary to highlight the creation of accounting information for business decision-making.

Although it seems that the information preparation system is standardised, reporting to the interested public is becoming increasingly complex in the changing environment which always requires quick and correct decisions. According research, the importance of accounting has increased, since the main function of accounting is no longer to satisfy the interests of the state. With their knowledge, accountants greatly contribute to the success of a company. On the one hand, the accountant draws attention to the positive and negative processes in the company and its environment, examines and evaluates business decisions, as well as gives advice to the manage-

ment. The accountant is no longer a passive rapporteur, but a confidential advisor and a business partner of the highest decision-making level.

Today, an accountant is one of the most exposed professions, but the field of accounting services is relatively poorly regulated in Slovenia. Therefore, today there are no conditions for providing accounting services or conditions for minimum qualifications. The regulations in this field are necessary, since incorrect information, which is the responsibility of an accountant, can lead to bad strategic decisions on the one hand and, on the other hand, the accountant can be under pressure caused by the management. The accountant may be forced to create misleading financial information. The growing public concern due to the use of legal but ethically controversial accounting methods is therefore understandable and justified.

The global economic and financial crisis brought up to the surface many years' concealed fraud and ethically questionable actions on the one hand and, on the other hand, some companies were pushed to the edge in a desire to survive, which also led to ethically and legally unacceptable actions. Many of these situations also involved accountants.

The field of accounting is regulated by numerous laws, standards and codes of ethics. The basic and fundamental law in this field is the Companies Act (Zakon o gospodarskih družbah - ZGD-1), which contains a special section on the ledger and the annual report. Based on their line of business, companies need to consider other laws and regulations as well. The detailed rules of accounting are defined in the Slovenian Accounting Standards (SRS 2006). All of these regulations are intended primarily for the reporting to external users, and as such do not offer solutions in the preparation of information for business decision-making. The lack is therefore complemented by the Code of Professional Ethics in Accounting that provides guidelines for better decisions.

All these laws, with the exception of the Code, are largely related to legal entities that have to keep books, whereas the provision of accounting services is relatively poorly regulated. Consequently, there are still no criteria for providing accounting services or the criteria for minimum education, despite the fact that everyone involved in the field of accounting is aware that it is necessary to make a step forward. Another fact is that accountants provide timely and reliable information to the management to make appropriate business decisions.

In Slovenia, there are enough providers on the market, i.e. over 4000 businesses, but the quality of their services is quite different. The quality of the services cannot be left to coincidence, because it importantly influences the development of entrepreneurial activities of many small and medium-sized enterprises. Since 1996, the Chamber of Accounting Services within the Chamber of Commerce and Industry of Slovenia has been trying to regulate the field of accounting. The Chamber concentrates on activities concerning the reputation of the accounting profession as well as represent and protect the interests of its members in the professional and business field. At the same time, the Chamber seeks to regulate the field of accounting services because it is highly unregulated; there are no specified criteria. As there are no criteria, accounting

services can be provided by anyone without proper education, without the prescribed functional training, without insurance for professional liability, etc. To protect the customer as well as in the interest of the state, there should be at least the minimum criteria for carrying out accounting activities. To this purpose, the Chamber of Accounting Services prepared a draft of the law of accounting activities, but no cooperation with the Ministry of the Economy has been established to date.

According to the results of the research conducted among accounting services registered in the register of members of the Chamber of Accounting Services in November 2012, the companies providing accounting services are aware of the need for regulation in accounting. The findings of this research show that the situation in accounting ethics is not satisfactory, and that the regulation of accounting in general and accounting services is necessary. Our study indicates that a large percentage of the respondents are not independent and free in their work because they often work under pressure caused by their clients. This pressure is reported by 61.82 % of the respondents. How they decide in these cases certainly depends on several factors which should be considered in the future. However, we can say that the situation is not critical. According to the results of the survey, the respondents do not cave in immediately. In this situation, 61.76 % of the respondents present the consequences of unethical actions to clients and then let them decide. In accordance with the presented results, the findings show that more than half of the respondents (51.79 %) believe that the number of breaches of ethics in the accounting profession in the Slovenia has increased recently.

This situation is certainly a consequence of the economic and financial crisis, which has also affected the research related to Slovene accounting services. This has been felt mainly as a rise in the grey economy. Another important factor is poor payment discipline and the pressure to reduce prices. Accounting services are affected by the loss of clients due to the closure of businesses and bankruptcy.

LITERATURA

1. Bergant, Ž. (2010). Organiziranje računovodstva v povezavi s finančno funkcijo. Ljubljana: Abeceda svetovanje.
2. Kavčič, S. et al. (2003). Računovodstvo v Sloveniji. 35. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, str. 161-175.
3. Kavčič, S. in Kelhar, P. (2004). Poklicna etika in odgovornost računovodij. 36. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, str. 127-138.
4. Kodeks poklicne etike računovodje. Pridobljeno dne 1. 3. 2013 s svetovnega spleta http://www.si-revizija.si/racunovodje/dokumenti/kodeks_etike-racunovodja.pdf.
5. Muren, A. (2011). Poslovna etika računovodje. Diplomsko naloga. Novo mesto: Visoka šola za upravljanje in poslovanje Novo mesto.
6. Naloge ZRS. Pridobljeno dne 10. 3. 2013 s svetovnega spleta: http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/o_nas/naloge.
7. Predlog Zakona o računovodski dejavnosti - ureditev dejavnosti. Pridobljeno dne 10. 3. 2013 s svetovnega spleta: http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/zastopanje_interesov_clanov/predlog_zakona_o_racunovodski_dejavnosti.

8. Prenovljen Kodeks članov Zbornice računovodskih servisov. Pridobljeno dne 10. 3. 2013 s svetovnega spleta: http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/o_nas/kodeks_zrs.
9. Schwarzmann, A. in Premk, U. (2005a). Pravilnik o računovodstvu: vzorci sklepov in primeri iz prakse. Društva, sindikati, zadruge, zavodi in ostala javna podjetja. Ljubljana: Primath.
10. Schwarzmann, A. in Premk, U. (2005). Pravilnik o računovodstvu: vzorci sklepov in primeri iz prakse. Gospodarske družbe, samostojni podjetniki. Ljubljana: Primath.
11. Tifengraber, V. (2010). Kakovost servisa presoja uporabnik. Pridobljeno dne 6. 3. 2013 s svetovnega spleta: <http://www.dnevnik.si/kulutura/1042394293>.
12. Zbornica računovodskih servisov. Pridobljeno dne 10. 3. 2013 s svetovnega spleta http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/o_nas/o_zrs.